

Кізима Тетяна Олексіївна

д. е. н., професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, ЗУНУ, м. Тернопіль

Баран Михайло Михайлович

студент гр. ПОФГм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ДІТЕЙ – СЕРЕД ПРІОРИТЕТІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У нинішніх умовах розвитку українського суспільства надзвичайно велика увага приділяється проблемі підвищення рівня фінансової грамотності дітей та молоді, що є актуальним загальною і для інших країн світу. Таку ситуацію можна вважати цілком логічною і закономірною, оскільки «стрімке поширення фінансових відносин на усі сфери життєдіяльності людини, залучення до участі на фінансовому ринку усе ширшого кола приватних інвесторів, наявність низки інвестиційних ризиків при вкладанні коштів у різноманітні фінансові проекти» [4, с. 16] спонукають молодих українців цікавитися основами розвитку особистих фінансів та формувати належний рівень фінансової грамотності. Адже, за результатами дослідження незалежного агентства федерального уряду США USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні», індекс фінансової грамотності населення в Україні становить 11.6 пункта з 21 можливого (рис. 1).

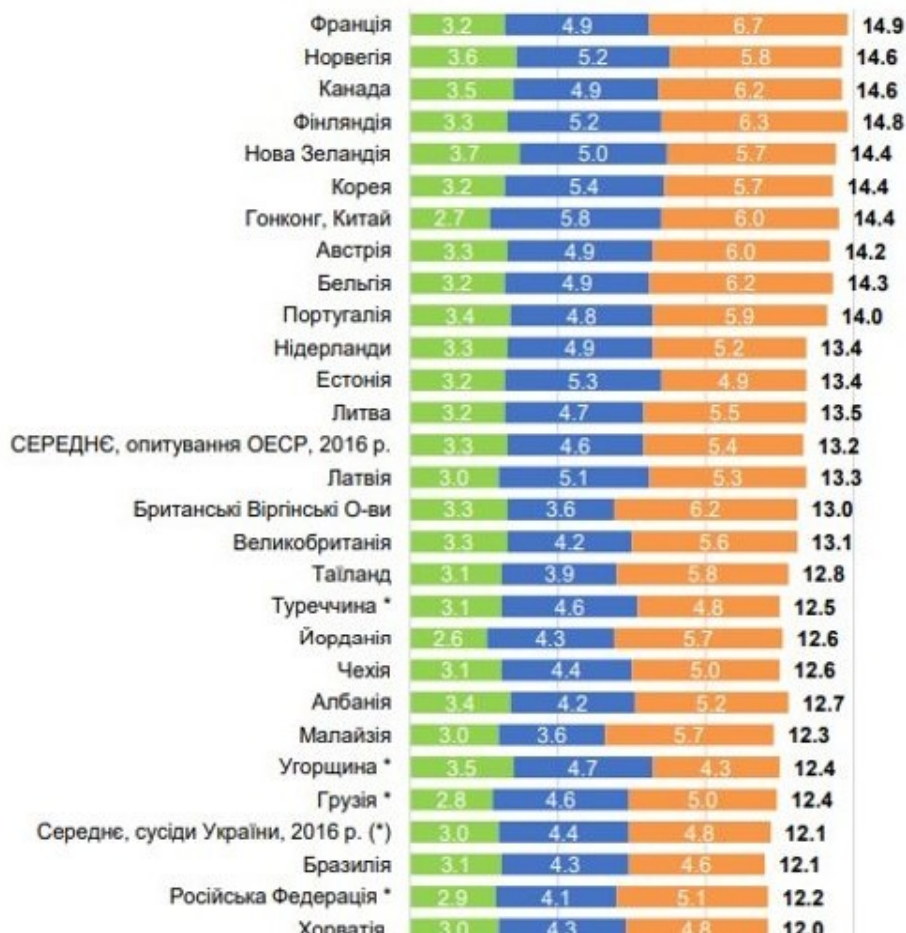

Рис. 1. Індекс фінансової грамотності населення в окремих країнах світу та Україні у 2018 році [1]

Як свідчать дані рис. 1, Україна посідає останнє місце в рейтингу серед 30 обраних для дослідження країн, причому серед українців «найнижчі показники знань, поведінки і ставлення до грошей зафіксовано у віковій категорії від 18 до 24 років» [1], позаяк більшість юнаків та дівчат відповіли, що їм бракує знань у сфері особистих фінансів, оскільки управляти ними їх не навчали ані в родині, ані у школі. До того ж, близько 70% дорослих респондентів згаданого опитування вказали, що хотіли б, аби їхні діти вивчали у школі такий предмет як фінансова грамотність.

То ж і не дивно, що одним із пріоритетів Нової української школи було визнано фінансову грамотність і в осучаснену навчальну програму закладено предмет «Підприємливість та фінансова грамотність», який покликаний допомогти школярам «зрозуміти практичні аспекти фінансових питань (поняття заощаджень, інвестицій, позик тощо), а разом впливатиме на розвиток лідерських якостей та вміння адаптуватися до змін» [5]. Цей предмет включено до типових навчальних планів для учнів 5-9 класів, що свідчить про те, що нова типова освітня програма для базової школи побудована на компетентнісному підході і відповідних реформаторських засадах.

Оскільки до базових компетентностей учнів належить, зокрема, і підприємливість та фінансова грамотність, то дуже важливо нині розвивати у дітей ініціативність, спроможність реалізовувати власні ідеї, ухвалювати зважені рішення, здатність працювати в команді при втіленні у життя власних проєктів, які мають відповідну суспільну чи фінансову цінність. При цьому важливо наголосити, що розуміння сутності та структури доходів і витрат сімейного бюджету, їх оптимізація і формування майбутніх фінансових стратегій допоможе школярам без зайвих проблем знаходити вихід зі складних життєвих чи фінансових ситуацій. Діти досить швидко і легко засвоюють інформацію (у тому числі і фінансову) та одразу ж починають застосовувати її на практиці. Відтак експерти переконують, що навчати дітей фінансової грамотності слід якомога раніше.

Цікаво, що у більшості розвинених країн світу азам фінансової грамоти починають навчати ще із дитячого садка. Скажімо, у Японії з учнями молодших класів практикують бесіди на тему простих розрахунків бюджету (наприклад, на приготування піци), де діти мають можливість: порахувати, скільки для цього необхідно коштів (тобто, визначити, з яких інгредієнтів складається піца, скільки вони коштують, де їх можна купити); зрозуміти, як правильно скористуватися грошми; як отримати те, чого прагнеш. До того ж, японську малечу з дитинства таким чином привчають шанувати працю інших людей.

Надзвичайно корисним є також формування у дитячому віці навичок підприємливості та вміння нести відповідальність за формування доходів сім'ї. При цьому слід пам'ятати, що «в економічній науці поняття доходу є одним із найскладніших» [2, с. 274]. Тож у зазначеному контексті не зайвим буде попросити дитину озвучити перелік варіантів, як можна заробити власні кошти. Доцільно підказати декілька ідей та обговорити, скільки грошей можна заробити на тій чи іншій роботі. Можна попрактикувати розв'язування простих

фінансових задач (скажімо, скільки грошей можна заробити, якщо працювати певну кількість годин за певну плату).

Досить важливо також долучати школярів до надзвичайно різноманітного і захопливого світу заощаджень та інвестицій, «адже саме через інвестиції здійснюється вплив заощаджень на функціонування усієї економічної системи» [3, с. 23]. Для цього потрібно розповідати про можливості збільшення власних доходів, різновиди скарбничок та про те, чому важливо заощаджувати і правильно зберігати гроші. Досить корисно читати цікаві книги із зазначеної тематики, що дасть можливість дітям бути більш впевненими у собі та власному майбутньому. Важливо регулярно підраховувати із малечю заощадження та цікавитися, як діти планують заробляти власні гроші та на що їх витратять.

Насамкінець зазначимо, що підвищення рівня фінансової грамотності – процес доволі тривалий. Навчаючи дітей фінансової грамотності, дорослі роблять їхнє майбутнє більш успішним та безпечнішим. Причому експерти стверджують, що чим раніше батьки почнуть розвивати у своїх нащадках фінансові навички, тим швидше діти зможуть застосовувати їх на практиці.

Список використаних джерел:

1. Індекс фінансової грамотності: яке місце посіла Україна – інфографіка. URL: https://education.24tv.ua/indeks-finansovoyi-gramotnosti-yake-mistse-posila-ukrayina-novini_n1537778.
2. Кізима Т. О. Доходи домогосподарств: інтерпретація сутності та проблеми детінізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону* : наук. зб. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. Вип. V, Т. 1. С. 274–280.
3. Кізима Т. О. Прагматика та перспективи трансформації заощаджень домогосподарств у інвестиції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2010. № 10. С. 22-26.
4. Юрій С.І., Кізима Т.О. Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 16-25. URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_12_02_016_uk.pdf.
5. Як говорити з дітьми про гроші. Фінансова грамотність і НУШ. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/yak-govoriti-z-ditmi-pro-groshi-finansova-gramotnist-i-nush-50073790.html>.